

Erzurum Valisi Şahin Mustafa Paşa'nın Muhallefatı

Merve KARAÇAY TÜRKAL*

ÖZ

Osmanlı'nın Sosyo-ekonomik tarihi açısından önemli bir yere sahip olan muhallefat defterleri, ölen kişilerin bıraktığı menkullerini veya gayr-i menkullerini içeren kayıtlardır. Bu kayıtlar buldukları tarihî dönemin ekonomik ve sosyal yapısını aydınlatırken aynı zamanda ait oldukları bireyin de servetiyle ilgili bilgi sahibi olmamıza imkân sağlamaktadır. Kayıtlı eşyalardan hareketle ait olduğu kişinin zenginliği, statüsü, zevki ve tercihleri, sosyal ilişkileri gibi konularda bilgi sahibi olurken döneminin ve toplumun kültürel özelliklerini öğreniriz.

Bu çalışmada, Osmanlı Devleti'nde silahtarlık, çeşitli bölgelerde muhafızlık, vezirlik, kaymakam vekilliği ve en son Erzurum vilayetine valilik ile görevlendirilmiş olan Şahin Mustafa Paşa'nın muhallefatı incelenmiştir. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivinde C.DH./188-9358 numarada kayıtlı olan ve üç sayfadan oluşan muhallefat defterinin Transkripsiyonu yapılarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Söz konusu makale üç bölümden oluşmaktadır. İlk olarak genel manada tarihsel kaynak olarak muhallefat defterleri ve özellikleri ele alınmıştır. İkinci bölümde Şahin Mustafa Paşa'nın hayatına dair bilgiler yer almaktadır. Üçüncü bölüm ise Şahin Mustafa Paşa'ya ait muhallefat defterinde yer alan eşyaların sdeğerlendirilmesinden oluşmaktadır. Bu değerlendirmede Şahin Mustafa Paşa'nın sahip olduğu eşyalar Nakit Parası, Kitapları, Giyecekleri, Silahları, At Koşum Takımları ve Av Malzemeleri, Diğer Malzemeleri, Ev Eşyaları, Mutfak Malzemeleri, Köle ve Cariyeleri ve Hayvanları, Diğer Eşyalar gibi ayrı başlıklar altında incelemeye tabi tutulmuştur.

Bu değerlendirme esnasında Şahin Mustafa Paşa'nın hem siyasi hem de askeri bir kişi olarak hayatını nasıl yaşadığı hakkında ipuçları takip edilmiş. Sahip olduğu malvarlığı göz önünde bulundurulduğunda, askeri sınıf üyesi bir vezirin görevli bulunduğu bölgelerde, bağlı olduğu saltanatın haşmetini sergilediği gözlenmiştir. Zengin bir gardrobunun olduğu, ev ve mutfak eşyalarının önemli bir kısmının hem sayıca çok hem de kaliteli olduğu, silahlarının çoğunlukla altın ve gümüş gibi kıymetli madenlerden yapıldığı, kölelerinin, cariyelerinin ve azımsanmayacak ölçüde hayvanlarının bulunduğu tespit edilmiştir.

Böylece Şahin Mustafa Paşa'nın muhallefatından yola çıkarak 17. yüzyıl Osmanlı toplumunda üst düzey devlet görevlilerinin geride bıraktıkları eşyalar üzerinden sahip oldukları servet ve bu servetin kullanımı ile ilgili bir değerlendirme yapmak mümkün olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Muhallefat, Muhallefat Defteri, Muhallefat Kayıtları, Şahin Mustafa Paşa.

The heritage of Sahin Mustafa Pasha, Governor of Erzurum

ABSTRACT

Legacy books, which have an important place in the socio-economic history of the Ottoman Empire, are the records that contain the securities or non-securities left by the deceased. While these records illuminate the economic and social structure of the historical period, they also enable us to have information about the wealth of the individual to which they belong. We learn about the cultural characteristics of the period and society while having information about the topics such as wealth, status, aestheticism and preferences, social relations of the person belonging to him from the registered goods.

In this study, the legacy belongs to Sahin Mustapha Pasha who was appointed as military service in Ottoman Empire as guard in various regions, vizier, deputy district governor and the governor Erzurum province was examined. Transcription of three pages of legacy book, which is registered in the Presidential Ottoman Archive at C.DH./188-9358, was evaluated. The article in question consists of three chapters. Firstly, in general terms, as the historical source, the legacy books and their properties were discussed. The second part contains information about the life of Sahin Mustapha Pasha. The third part consists of the evaluation of the belongings of Şahin Mustafa Pasha's legacy book. In this assessment, Sahin Mustapha Pasha's possessions were examined under separate headings such as Cash Money, Books, Clothes, Weapons, Horse Harnesses and Hunting Equipment, Other Materials, Household Items, Kitchen Materials, Slave and Concubines and Animals, Other Items.

During this evaluation, clues on how Sahin Mustapha Pasha lived his life as a political and military person were traced. Considering his wealth, it was observed that in the regions where a military class member vizier was in charge, he showed the magnificence of his reign. It has been found that it has a rich wardrobe, a significant number of household and kitchen utensils which are both high in number and high in quality, their weapons are mostly made of precious metals such as gold and silver, and their slaves, concubines and considerable animals.

In conclusion, it became possible to make an assessment of the wealth they possessed and used by the high-ranking state officials in the 17th century Ottoman Empire, based on Sahin Mustapha Pasha's legacy.

Keywords: Legacy, Legacy Book, Legacy Records, Sahin Mustapha Pasha.

* Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi, orcid no: 0000-0002-8240-189X, nkturkal@hotmail.com
Makalenin Gönderim Tarihi: 12.11.2019; Makalenin Kabul Tarihi: 10.12.2019

1. Giriş

Tereke, kassam, metrukat gibi isimlerle de anılan ve ölen kişinin muhallefat kayıtlarının tutulduğu defterlere muhallefat defterleri denir. Osmanlı tarihi için kaynak teşkil eden belgelerden biri olan bu defterler öncelikle miras paylaşımına ilişkin bilgi verir özelliktedir. Bu belgeler sadece müstakil bir kaynak grubu niteliğinde değil aynı zamanda sicillerde yer alan kayıtların bir kısmını teşkil eder (Bozkurt, 2013; 194).

Dört kısımdan oluşan bu defterlerin birinci kısmında ölen kişinin kimlik bilgileri, hangi unvana ve mesleğe sahip olduğu, hangi zümreye ait olduğu, nerede ikamet ettiği ve öldüğü, ölüm şekli, vefat tarihi gibi bilgiler yer alır ve mirasçılarının kimler olduğu da belirtilir. İkinci kısımda ölen kişiden kalan malların ayrıntılı bir dökümü verilirken, kaydedilmiş olan her malın bilirkişi tarafından tespit edilen değeri de yazılır. Üçüncü kısımda teçhiz, tekfin, ıskat, it'am-ı fukara, resm-i kısmet ve diğer işlemler için yapılan masraflar ile borçlar sıralanır; varsa mehir ve nafaka borçları özellikle kaydedilir. Son dönemlerde, ölen kişinin devlete olan borçlarının tahsiline öncelik verilmesi, ardından diğer alacaklılara ödemede bulunulması yönünde bazı düzenlemeler yapılmıştır (Abdurrahman Vefik, 1328; 68-303). Dördüncü kısımda ise mirasçılarının mirastan alacakları hissenin oranı ve hisselerine düşen malın nakdî değeri belirtilir (Özcan, 2005; 406).

Osmanlı hukuk sistemine göre, ölen kişilerin geride bıraktıkları eşya ve mallarının tespit edilmesi ve mirasçılar arasında paylaşımı görevini kadılar yürütürken, zamanla bu iş kadıların maiyetinde bulunan ve kassam denilen memurlara bırakılmıştır. Sivil kesimin miras taksimini yaptırması isteğe bağlıyken, askerî statüdeki devlet adamlarının mirasının kayıt altına alınması ise zorunlu olmuştur. Dolayısıyla şer'iyeye sicillerinde görülen tereke kayıtlarının çoğu askerî zümre mensuplarına ait muhallefattan meydana gelir. Bu çalışmada olduğu gibi askerî zümrelerin muhallefatı, hassa beytülmal emini; sivillerin muhallefatı ise amme beytülmal emini tarafından yapılmıştır¹ (Özcan, 2005; 406; Ögün, 1999; 373).

Osmanlı devletinde eceliyle ölen askerî statüdeki devlet adamlarının mallarına el konulmasının temel sebeplerini, "...üst düzey devlet görevlilerinin öldükten sonra mirasçılarında birşey bırakamayacaklarını düşünerek dürüst davranmalarını sağlamak, devlet adamları ve nüfuz sahibi kişilerin çeşitli gayri kanuni metotlarla devlete ait malları ele geçirme ihtimallerine karşı önlem almak..." olarak açıklamıştır. Bu sebepten Akyılmaz da (2008; 405), "Devlet adamları öldükten sonra ferâiz hükümlerine göre terekeleri mirasçılar arasında paylaşılmayarak; doğrudan beytülmal adına el konulmuştur. Yani kul statüsünde bulunan devlet görevlilerinin eşleri ve çocukları şer'î bir kural olmamasına rağmen, miras hakkında mahrum edilmişlerdir." demektedir.

Müsadere edilen mallar tespit edilip defterlere kaydedildikten sonra malların cinsleri, özellikleri, sayıları gibi bilgiler yazılırdı. İstanbul dışında yapılan müsadereelerde ise taşınması mümkün olmayan mallar yerinde müzayede usulü ile satılır, merkeze parası gönderilirdi. Yükte hafif, pahada kıymetli olanlar da doğrudan, İstanbul'a gönderilirdi. (Telci, 2007; 161)

Muhallefat ve tereke kayıtları Osmanlı ekonomisi ve sosyal tarihi açısından araştırma yapmak isteyenler için zengin bir kaynak oluşturur. Bu kayıtlarda genel manada, Osmanlı dönemi miras hukuku, gündelik yaşam, servetin dağılım şekli, servet ve statü arasındaki ilişki, insanların tüketim alışkanlıkları, toplumsal sınıflar, aile yapısı, demografik yapı gibi birçok konuda, tarih araştırmacıları tarafından veri tabanı olarak yoğun şekilde kullanılmaktadır.² Özel manada ise bu kayıtlarda, ölen bir kişinin görevi, ailesinin durumu, sahip olduğu serveti, borçları gibi kişisel durumlarla beraber yine sahip olunan köle ve cariyeler, para rayiçleri, mal ve eşya fiyatları gibi konularda da bilgi edinmek mümkündür.³

2. Şahin Mustafa Paşa'nın Hayatı ve Bulunduğu Görevler

Şahin Mustafa Paşa'nın hayatını kronolojik bir bütünlük halinde aksettirebilecek bilgiler olmamakla birlikte dönemin kroniklerinde yapmış olduğu görevler şu şekilde yer almaktadır: Daha önce Silahatlık görevinde bulunduğu anlaşılan (İsazâde, 1996; 188) ve ardından veziriazam tarafından (Raşid, 2013; 264)

¹ Sivillerin terekeleri için; Öztürk, 2016; 345-355 ile yine aynı yazarın, Öztürk, 2018 isimli çalışmaları örnek verilebilir.

² Osmanlı dönemi tereke kayıtları üzerine yapılan çalışmaların kapsamlı bir kaynakçası için bkz. Sabev, 2013; 59-272.

³ Muhallefat ve tereke defterlerinin önemi ve içerikleri hakkında geniş bilgi için bkz. İnalçık, 1953-1954; 51-75; Barkan, 1966; 1-6; Öztürk, 1995; Özdeğer, 1988; Oğuz, 2010.

mirahûr-ı evvel⁴ olan Vezir Şahin Mustafa Paşa 1684/1095 yılı Nisan veya Mayıs (Cemaziyelevvel) ayında Boğazhisar muhafazasına tayin edilmiştir (Defterdar, 1995; 175).

Aynı yıl Haziran veya Temmuz (Receb) ayında dördüncü vezir olan Şahin Mustafa Paşa bir miktar yeniçeri ile Boğazhisar'ının Rumeli yakasında bulunan Yenikale muhafazası için görevlendirilmiştir (Karaçay Türkal, 2012; 926).

1684/1095 yılı Ağustos/Eylül (Ramazan) ayında dönemin veziriazamı Kara İbrahim Paşa hasta olduğundan ve bu sebeple bayramlaşmak için ayakta duracak hali olmadığından Edirne'deki bayramlaşma merasimi için Boğazhisar muhafazasında görevli olan Şahin Mustafa Paşa Edirne'ye kaymakam olarak atanmıştır. Kısa bir süre sonra da Mora tarafına tayin edilmiştir. (Defterdar, 1995; 204; Raşid, 2013; 283) Mora'ya tayin edilmesiyle ilgili, Özi Muhafızı Serasker Vezir Boşnak Sarı Süleyman Paşa'dan gelen mektupta, Osmanlı sınırına yaklaşmış olan Leh askerinin çokluğundan bahsedilmesi ve bunlara karşı koyacak yeterlilikte askere sahip olunmadığının bildirilmesi üzerine Veziriazam Kara İbrahim Paşa'nın hasta olmasına rağmen Edirne'ye gelip divan topladığı ve burada kaymakam olarak bulunan Vezir Şahin Mustafa Paşa'yı Mora muhafazasına görevlendirdiği bilgisi dönemin muasır kaynaklarından olan Silahdar'da da şu şekilde yer almaktadır: "Ve mâh-ı Şevvâl'in gurrei Düşenbih gün ki, ibtidâ-yı Eylül'dür. Ve yine ol gün Mora muhâfızı Kôr Şa'bân Paşa'dan kâğıd gelüp, bu cânibde vüzerâdan bir kavî serdâr olmadıkça askerin zabt u rabtı mümkün olmaduğın bildürmekle, Vezîr Şahin Mustafâ Paşa Mora muhâfazasına serasker nasb olup, semmûr kürk giydirdi ve iç hazîneden yigirmi bin guruş harçlık virilüp, kapısıyla kethudâsı girüden gitmek üzre, kendüsi mâh-ı mezbûrun altıncı Şenbih gün mu'accelen altmış menzil ile Mora'ya irsâl olundu" (Karaçay Türkal, 2012; 931).

II. Viyana bozgunu sonrası Mora, Yanya ve Yenişehir reayasının isyan ettikleri bu dönemde, Mora Muhafızı Vezir Şahin Mustafa Paşa Ayamavra Kalesi'nin fethi için görevlendirilmiştir. Fakat bu görevi başarıyla yerine getirememiş, kaleyi düşmana teslim etmiştir. Bunun üzerine 12 Ekim 1684/ 3 Zilkade 1095 tarihinde Şahin Mustafa Paşa görevinden alınmış ve yerine Karayılanoğlu İsmail Ağa getirilmiştir (Karaçay Türkal 2012; 933).

Kısa bir süre sonra Vezir Şahin Mustafa Paşa'ya 1685/1096 yılında Şam Eyaleti, 1685-1686 (Aralık-Ocak)/1097 (Safer ayının gurrei)'de ise Tırhala Sancağı verildi⁵ (Karaçay Türkal 2012; 1013-1023).

13 Mart 1688/10 Cemaziyelevvel 1099 tarihinde ise Erzurum valiliğine tayin oldu.⁶ Bu esnada Şahin Mustafa Paşa, henüz Edirne'de iken, isyan halinde bulunan Yeğen Osman Paşa'nın⁷ Edirne civarına gelmesi ihtimali üzerine Edirne'nin muhafazası için görevlendirildi. Destek amacıyla da İstanbul'dan Edirne'ye bir miktar yeniçeri, cebeci, topçu ve top arabacılarıyla birkaç parça kale döven top anlamına gelen şâhi darben ile bir miktar da cephaneye malzemesi gönderildi (Karaçay Türkal 2012; 1145-1152). Yeğen Osman Paşa tehlikesi bertaraf oluncaya kadar bir ay daha Edirne'de kalan Şahin Mustafa Paşa Erzurum'a gitmek üzere buradan ayrılmıştır (Defterdar, 1995; 286).

28 Temmuz 1689/10 Şevval tarihinde, Vezir Şahin Mustafa Paşa'nın görevli olduğu Erzurum Eyaleti'ne giderken yolda Çankırı yakınlarında bulunan Sarıalan mevkiinde vefat ettiği haberi İstanbul'a ulaşmıştır. (Karaçay Türkal 2012; 1145-1163) Paşa'nın vefat ettiği yer kendisine ait olan muhalefat defterinde Kalecik Kasabası'na bağlı Şemseddin Köyü olarak geçmektedir. Bahsedilen yerin bugün aynı isimlerle Ankara'ya bağlı olduğu görülmektedir. Kayıtlardaki yer ve tarih bilgisi birbirini doğrulamaktadır.

3. Şahin Mustafa Paşa'nın Muhallefatı

Çalışmamızın ana kaynağı olan Şahin Mustafa Paşa'nın muhalefat defteri, Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivinde C.DH./188-9358 numarada kayıtlıdır. Defter üç sayfadan oluşmaktadır. Muhallefat kaydının yer

⁴ *Mirâhur*: Sarayda atların bakımı ve yönetimiyle görevli kimse. *Mirâhur-ı evvel*: Birinci derecedeki en yüksek rütbeli mirâhur. <http://www.lugatim.com/s/mirahur>.

⁵ Bu bilgi dönemin muahhar kaynaklarında da yer almaktadır. Bkz. Raşid, 2013; 290; Defterdar, 1995; 213.

⁶ Silahdar Tarihinde 1099 (Hicri) yılı olaylarının yer aldığı bölümde dört seneden beri Narda muhafızı ve aynı zamanda Maraş valisi olduğu belirtilerek Şahin Mustafa Paşa'ya Erzurum eyaletinin verildiği bilgisi yer almaktadır. Fakat Mustafa Şahin Paşa'nın tam olarak hangi tarihte Narda muhafızı ve Maraş valisi atandığı kroniklerde yer almamıştır. Bu bilgiler ışığında bahsi geçen tarihten dört yıl öncesi yani H. 1093 (1682) yılında Narda muhafızı olduğu anlaşılmaktadır.

⁷ Yeğen Osman Paşa ve isyanıyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Defterdar, 1995; 270-321; Raşid, 2013; 326-361; Karaçay Türkal, 2012; 1065-1443.

aldığı ilk sayfada, Şahin Mustafa Paşa'nın Ortaköy'deki yalısında bulunan çeşitli eşyalarının kaydı bulunmaktadır. İkinci sayfasında ise, Erzurum valisi olup görevine gitmek üzere yola çıkan Mustafa Paşa'nın Kalecik Kasabası'na bağlı Şemseddin Köyü'nde vefat etmesi üzerine İznikmid'e geri dönen kethüdası, hazinedarı, kapıcılar kethüdası ve mirahurunun, durumu merkeze bildirmesi üzerine, merkezden gelen görevli tarafından merhumun beraberinde bulunan ve orada kaydı tutulan muhallefatı yer almaktadır. Üçüncü sayfada ise sadece Erzurum'a giden Vali Şahin Mustafa Paşa'nın yanında bulunan eşyaların muhallefat kaydının olduğu küçük bir not bulunmaktadır. Sayfanın geri kalanı boştur.

Şahin Mustafa Paşa'ya ait olan ve çalışmamızın sonunda ek olarak verilen tablolarda kayıtlı bulunan muhallefatının önemli bir bölümünün giysileri, av malzemeleri, silahları ve çeşitli ev eşyalarını kapsadığı görülmektedir. Yine köle ve cariyelerle, nakit parasının ve hayvanlarının olduğu dikkat çekmektedir.

Söz konusu defteri çeşitli başlıklar altında inceleyecek olursak kayıtlı mülkünü şu şekilde sınıflandırabiliriz.

Nakit Parası: Muhallefatda kayıtlı iki hırdavat gümüş dirhem, doksan bir buçuk kalıp kuruş, üç kırk altın, seksen anber dirhem, üç üd⁸ dirhem nakdi bulunmaktadır. Ölen kişilerin borçlarının ödemesi muhallefatında yer alan nakit paradan veya nakit yoksa muhallefatın satışından sonra yapılabilir. Şahin Mustafa Paşa'nın borcu olduğuna dair herhangi bir kayıt rastlanmamıştır.

Kitapları: Kitaplar günümüzde olduğu gibi geçmişte de insanların kültür seviyelerini belirlemede önemli bir araçtır. Kitapların sayısı ve niteliğinin yanında çeşitliliği de önem arz etmektedir. Dönemin diğer tanınmış devlet adamlarının muhallefat kayıtlarıyla karşılaştırıldığında Şahin Mustafa Paşa'nın kitaplarının cüz'i bir miktar teşkil ettiği görülmektedir.⁹ Sahip olduğu kitaplar, birkaç Kur'an-ı Kerim ile Peçevi Tarihi'dir.

Giyecekleri: İnsanların baştan ayağa giydiklerini kapsayan ve bir nevi zorunluluk da arz eden giyim, farklı bir açıdan bakıldığında statü göstergesi olarak da karşımıza çıkar. 17. yüzyılda yaşamış bir Osmanlı veziri, paşası, aynı zamanda valisi olan ve Şahin Mustafa Paşa'nın şahsında hayat bulan giysilerinin kaydı, muhallefatında her iki tabloda da fazlaca yer kapsamaktadır. Bu giyecekleri kendi aralarında sınıflandırarak değerlendirmek istediğimizde başta statü göstergesi olarak da tanımlayabileceğimiz kürkler ve kaftanlar gelmektedir. Birçok farklı renk ve cins hayvan derilerinden yapılan kürkler, günümüzde olduğu gibi Osmanlı döneminde de ısınmanın ötesinde lüks tüketim mallarından sayabileceğimiz bir giysi çeşididir. Sözkonusu dönemin kürkleri arasında en değerli kategorisinde olanları ise semmur ve kakım kürklerdir.¹⁰ Mustafa Paşa'nın toplam on altı değerli kürkü bulunmaktadır. Farklı renklerde çuka, kontoş, atlas ve ferace özelliği bulunan semmur ve kakım kürklerle şal ve sof kürkler dikkat çekmektedir. Kürklerin yanısıra bunların muhafazası için kullanılan kürk kabı ve kürk kesesi de mevcuttur. Süslü ve değerli kumaşlardan yapılan, boyu diz kapağına veya topuklara kadar inebilen önü açık, bazısının kolları yırtmaçlı ve astarı olmayan bir üst giysi olan kaftan¹¹ sayısı ise atmış bir adettir. Bunlardan otuz biri atlas zırh kaftanıdır. Üçer adet özelliği belirtilmemiş a'lâ divan kaftanı, hilat kaftanı ve alay kaftanı vardır. On yedi elvan hare, dîbâ¹² ve atlas kaftan, bir beyaz kutni, bir şal alaca ve bir de berber kaftanı bulunmaktadır. Yine dış giysi kategorisine dahil edebileceğimiz on iki adet takım elbise anlamına gelen¹³ sandal, germsud¹⁴ ve hatayı kapaması bulunmaktadır. Ayrıca diğer giyim eşyaları arasında özelliği belirtilmemiş dokuz gömlek, on bir adet de iki kenarlı gömlek, sırmalı zer-pûş¹⁵, beş çuka kerrake¹⁶ ve beş çuka yağmurluk, beş şal kürdeği¹⁷

⁸ Üd: Odun, ağaç, ödağacı. Devellioğlu, 1993; 1300.

⁹ Küçük bir kıyaslama için örnek olması amacıyla 1739-1742 yılları arasında Trabzon Valisi olarak görevlendirilmiş olan Üçüncüoğlu Ömer Paşa'nın terekasında yer alan 89 adet kitap ile yine 1728-1730 yılları arasında görev yapmış Trabzon Valisi Abdurrahman Paşa'nın muhallefatında sahip olduğu 123 cilt kitap gösterilebilir. Öztürk 2016; 23; Öztürk, 2008; 2017. Ayrıca incelenen tereke kayıtlarında yer alan kitapların yüzdelik oranlarıyla ilgili bilgi için bkz. Oğuz, 2013; 157.

¹⁰ Oğuz, 2017; 412.

¹¹ Ayverdi, 2010; 603.

¹² Dîbâ: İpeklî ve renklî kumaş, bir nevi kalın canfese verilen addır. Altın veyagümüş karışık dokunmuş çiçekli ipeklî kumaşlara da dîbâ-yı münakkaş denilir. Heftrenk (yedi renk), Acem dîbâ, Frengî dîbâ, Venedik dîbâsı gibi türleri vardır. Gök, 2014; 85.

¹³ <http://lugatim.com/s/kapama>.

¹⁴ *Germsud*: Eski bir kışlık kumaş adı. Dağlı, 2007; 118.

¹⁵ *Zer*, altın demektir. *Pûş* ise giysi, örtü anlamlarına geldiğinden *zerpûş*, altın telle işlenmiş örtü/giysi anlamında olmalıdır. Bu kelime ayrıca Mevlana'nın Mesnevi'sinde de geçmektedir. Bkz. https://archive.org/stream/TahirUIMevleviMesneviSerhi6/Tahir-ul%20Mevlevi%20-%20Mesnevi%20serhi%20-%20%206_djvu.txt

bulunmaktadır. Yine, çavuş kuşakları, iç giyim olarak tanımlanabilecek donları, uçkurları, bornozu, hamam gömleği de vardır. Kayıtlarda hanımlarının veya kızlarının giydiği giyim kuşam eşyası da dikkat çekmektedir. Sokağa çıkarken hem örtünme hem de soğuktan korunma amacıyla kullandıkları değişik renklerde on iki adet sof feracesi, iki sandal entari biri Sakız'dan gelen sade ve kaşmir dört adet şalı ve on şal kabı ile saçlarını örtmek için ise yedi adet dülbend örtüsü, bol miktarda beyaz ihram ve şal çeşitleri mevcuttur. Yine kayıtlarda, hanımlarla ilişkilendirdiğimiz üç adet zenpuş¹⁸, iki boyama ve setre yer almaktadır.

Ayrıca paşaya ait bir sade şatır kuşağı, yelpaze, dört adet üsküf, dört sarı tiftik kese, on sekiz keçe börk, iki takiyye, on üç fes, dört adet günlük üç adet de berber peşkirleri ve bunların dışında ipek, kadife, sof, sîrenk ve hatayı gibi çeşitli kumaşları bulunmaktadır.

Silabları, At Koşum Takımı ve At Malzemeleri: Muhallefat kayıtlarında her ne kadar at gösterilmemişse de at koşum aletlerinin varlığı dikkat çekmektedir. Sahip olduğu bu aletlerin varlığı, türü ve kıymeti, askeri sınıf mensubu olmasının yanında zenginlik ve statüsünün de göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda kayıtlarda öncelikle altın kılıcı ile üç altın hançeri ve bir altın bıçağı dikkat çekerken bir adet de kethüdasına ait altın kılıç bulunduğu görülmektedir. Gümüş topuzunun yanısıra diğer silahlarının da yine aynı şekilde değerli madenlerden oluştuğunu görmekteyiz. İki sedef işlemeli tüfek ile on adet mükemmel tüfeği, altı gümüş ve iki yeşim kabzalı gaddaresi (büyük bıçak), takım halinde beş hançer ile beraber şatır kuşağı ve gaddaresiyle birlikte gümüş şatır kemerleri bulunmaktadır. Ayrıca bıçağı, dört elvan kaması, yedi adet bakır yedek kalkanı, kemanları, sekiz tirkeş (ok kabı) tahta, dört tirkeş ok, yirmi bir yutar ok, üç okluk, otuz iki adet zırh, cevşeni, otuz bir kolçak, on üç zırh eldiveni bulunmaktadır.

Gümüşten müteşekkil rikab,¹⁹ ayrıca iki gümüş üzengi ile gümüş kamçısı, gümüş kabaralı yancık (at zırhı), iki adet kesme,²⁰ reşmesiz²¹ gümüş raht ve yedi adet rahtvan denilen eğer örtüsü, iki katır iskemlesi, abayı,²² ayrıca kadife kumaştan yapılan üç adet eğer, bir de eski eğer görülmektedir.

Diğer Malzemeleri: Çoğunlukla paşa olarak sefer zamanlarında aynı zamanda bir Osmanlı veziri olarak da yolculuk sırasında konaklamalar esnasında kullandığını düşündüğümüz çadır ve obanın yanısıra, sancaklar, bayraklar ve tuğ gibi malzemeler de Şahin Mustafa Paşa'nın yöneticilik vasfını en iyi anlatan unsurlar olarak oldukça dikkat çekenler arasındadır.

Ev Eşyaları: Şahin Mustafa Paşa'nın muhallefatına bakıldığında ev mobilyası olarak sandık, çekmece, iskemle ve makatların kullanıldığı anlaşılıyor. Bu bağlamda iki çekmece, mezkur eşyaların konulduğu altı adet sandık, otuz dört adet mak'ad²³ örtüsü ve iki de demir iskemlesi bulunmaktadır. Ev içi döşemelerin bir hayli fazla olduğu görülmektedir. On bir adet kaliçe (küçük halı), sekiz kilim, beş keçe, yedi adet çuka parçası, iki döşeme, üç yedek örtüsü, altı tane Yemenî ve Bursa yastıkları, kılabledanlı²⁴ yüz yastıkları, nakışlı duvar yastıkları, kırk iki adet köhne Bursa yastığı ile kadife ve sade yastık örtüleri, nakışlı çarşaf, yasdık yüzleri vardır. Bununla birlikte yirmi yedi adet çeşitli amaçlarla kullanılan perde, yine oturmak için kullanılan ve özelliği belirtilmemiş otuz minder, sof, hilti, çuka, sırmalı ve sade seccadeler, eşyaları muhafaza etmek için kullanılan yirmi yedi adet farklı farklı özelliklere sahip bohçalar yer almaktadır. Ev eşyaları bölümünde değerlendirebileceğimiz makrameler ise altmış bir adet olup çok çeşitli işlevleri olan örtülerdir. Bunların bir kısmı bölgesel olarak Mardin'den ve Mısır'dan gelmiş olmakla beraber kullanım alanlarına göre yemek, kahve, şerbet makramesi gibi işlevsel çeşitliliğe de sahiptir. 17. yüzyıl şartları göz önünde bulundurulduğunda ihtiyaçtan ziyade lüks yaşamın ve zenginliğin göstergesi olarak görebileceğimiz

¹⁶ *Kerrâke:* İnce sofadan yapılan hafif bir cübbenin adı. Dağlı, 2007; 165.

¹⁷ *Kürdeğ:* Eteği ve kolları kısa mintan. Dağlı, 2007; 181.

¹⁸ *Zen,* Farsça kadın demek. *Pûş* ise giymek, giyinmek, örtmek anlamı taşır ve sonuna geldiği kelimelere "giyen, örten" anlamı katarak Farsça usûlüyle birleşik kelimeler yapar. Dolayısıyla *Zenpûş*, kadın giysisi anlamına gelmektedir. <http://www.lugatim.com/s/pûş>. Ayrıca bu kelime Şahin Gürsoy'a ait bir makalede de yer almaktadır. Bkz. Gürsoy, 2015; 87.

¹⁹ *Rikab:* Ata binmeye yarayan demir ayaklık. Parlatır, 2006; 1413.

²⁰ *Kesme:* eğer üzerine örtülen örtü. <http://lugatim.com/s/kesme>.

²¹ *Reşme:* Hayvan başlığında burun üzerine gelen zincir. Dilçin, 1983; 175.

²² *Abây:* Renkli, geniş desenli işlemeli kalın ipekli kumaş. Gök, 2004; 84.

²³ *Mak'ad:* Oturmak için kullanılan minder üzerine yayılan, ön kenarı saçaklı örtü. <http://www.lugatim.com/s/makat>.

²⁴ *Kılabledan:* Eğirme çarkı ile pamuk ipliği veya ipek üzerine gümüş, altın, bakır vb. mâdenlerden çekilmiş çok ince tellerin sarılması sûretiyle yapılan ve dokumacılıkta, işlemecilikte kullanılan iplik. <http://lugatim.com/s/kılabledan>.

endam aynası, gülâbdân ve buhurdânlar dikkat çekerken, gümüşten ve pirinçten yapılan saatler de aynı kategoride değerlendirilebilir. Ayrıca çeşitli amaçlarla kullanılan direkler, çanta, hamam rahtı, yekmerdi (merdiven), iki musluk, bir küçük bir büyük fener, bir küçük bir büyük şamdan, on sekiz adet girâr²⁵ olarak tabir edilen büyük çuval, büyük kantar, hamam kazanı, set sandığı, piştahta²⁶, Paşa'nın okur-yazar olduğunu anladığımız iki adet devat (divit), mukavva rulo kağıtlarını da ev eşyaları bölümüne dahil edebiliriz.

Mutfak Malzemeleri: Şahin Mustafa Paşa'nın kullanmış olduğu mutfak eşyaları hem sayısı hem de değeri bakımından kayda değer bir özellik taşımaktadır. Sekiz sofrasının olması çok sayıda misafiri ağırladığının göstergesidir. Yine yemek servisinde kullanılan, bir kısmı Bosna işi, gümüş ve bakır madeninden yapılmış taslar vardır. Ayrıca kullanımına göre sınıflandırılacak olursa yemek tasları, hoşaf tası, su tası gibi kullanım alanlarına göre de farklı özellikleri bulunan çok sayıda tas bulunmaktadır. Kayıtlarda on bir fağfuri yani çin işi porselen kase, hoşaf kasesi, şerbet kaseleri ve kevgir kasesi de yer almaktadır. Yemek servisi için kullanılan yirmi sekiz adet tabak bulunmakta ve bunların dokuzu büyük, biri küçük olmak üzere on tanesinin porselen olduğu görülmektedir. Fağfuri olarak tanımlanan bu porselen takımların 17. yüzyılda sadece zenginlerin evlerinde bulunabilecek eşya grubunda yer alır diyebiliriz. Yine bu yüzyıla ilgili olarak kahve tüketiminin de üst tabakadan olan kişilerin hayatında olan bir durum olarak değerlendirmeye gidersek kahve fincan ve tabakları, kahve tepsileri, büyüklü küçüklü kahve ibriklerini de örnek verebiliriz. Mutfak malzemeleri arasında yirmi üç adet kemikten yapılmış hoşab kaşığı ile on yedi adet de küçük kaşık bulunmaktadır. Gümüş matara, bardaklar, beş yemek on da balık tavası, güğüm, altı adet leğen, on bir kevgir kepeç, otuz beş çeşitli özelliklerde ve ebatlarda sahan, büyüklü küçüklü kırk altı sahan kapağı, tas kapağı, kapaklı tahra, ayrıca dört büyük tahra kapağı, dört leğen ibriği ile dört kavanoz da belirtilmesi gereken eşyalardandır.

Köleleri: Muhallefatda yer alan sekiz kölesinden Anber hadım olmuş Arap asıllı, Mustafa Gürcü asıllı, İvaz ve Hasan Rus asıllıdır. Ahmed Avusturyalı, İbrahim, Murtaza ve Yusuf'un nereden olduğu belirtilmemiştir.

Cariyeleri: Mustafa Paşa'nın muhallefatına kayıtlı cariyelerin etnik kökenleri itibariyle Rus asıllı olanlarının fazla olması dikkat çekmektedir. Sahip olduğu on adet cariyeden altısı Rus asıllıdır. İki Gürcü asıllı, iki de Avusturyalı cariyeleri bulunmaktadır. Rus asıllı olanlar Nazfer, Ayşe, Bâdısa, Latif, Meryem ve Kalender Gürcü asıllılar Kadriye ve Ümmühan'dır. Avusturyalı olanlar ise Neslihan ile Saliha'dır.

Hayvanlar: Şahin Mustafa Paşa'nın muhallefatına kayıtlı olan hayvanlara bakıldığında ilk dikkat çeken atının olmamasıdır. Buna mukabil azımsanmayacak sayıda elli adet katırı, on dokuz da devesi bulunmakla beraber, Mühürdarbaşı Yusuf Bey'e zimmetli de sekiz beygir bulunmaktadır.

4. Sonuç

Osmanlı idari teşkilatında bulunan makamlar nasıl farklılık arz ediyorsa bu makamlarda yer alan kişilerin maddi güçleri de sahip oldukları görev ve sorumluluklarına göre değişiyordu. Şahin Mustafa Paşa, Erzurum valisi olarak görevlendirilmeden önce hem dördüncü vezir olmuş hem de Mora bölgesinde yıllarca seraskerlik görevinde bulunmuş bir paşaydı. Bundan dolayı konumuna göre elbiseler giymesi ve askeri malzemelerinin bulunması, köle ve cariyelere sahip olması bir gereklilik idi. Yani tüm diğer devlet görevlisi paşalar gibi, görevli bulunduğu bölgede, bağlı olduğu saltanatın haşmetini sergilemek ve güçlü bir devlet imajı çizmek durumundaydı. Dolayısıyla yaşam biçimi ve standardının bu minval üzere olduğu gözlenmiştir.

Muhallefat defteri incelediğinde Şahin Mustafa Paşa'nın, konumu ile doğru orantılı olarak çeşitli türde ve kıymette eşyalara sahip olduğu görülmektedir. Muhallefat listesinde öncelikle siyasî ve askerî otoriteyi temsil eden, gümüş muhafaza içerisinde bulunan sim sancak, Kelamu'llah ve tuğ gibi alametler dikkatimizi çekerken diğer yandan değerli takı ve mücevherlerin yer almadığını görmekteyiz. Kıymetli mücevherlerinin olmamasını, bu dönemde devlet adamlarının kullanmış oldukları mücevher ve takıların bunların zenginliklerinin göstergesi olmayıp, ellerinde bulundurdukları makamların gücünü temsil etmesi açısından

²⁵ *Girâr:* Kıldan yapılmış büyük çuval. Devellioğlu, 1993; 332.

²⁶ *Piştahta:* Üzerinde para sayılan, kenarlı, üstü düz tahta. Pakalın, 2004, 779; İş yerlerinde öne konarak üzerinde masa gibi çalışılan çekmece. <http://www.lugatim.com/s/peštahta>.

değerlendirebiliriz. Bu durum belki Şahin Mustafa Paşa'nın dördüncü derecede vezir olarak kalması ve çok üst mevkilerde bulunmaması nedenine bağlanabilir. Buna mukabil nakit parasının olduğu ve muhalefat defterinde kayıt altına alındığı görülmektedir. Ayrıca Şahin Mustafa Paşa'nın çok farklı eşyalara sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bunların arasında askerî sınıfa mensup olmasından ötürü sayıca çok ve gösterişli silahlar dikkat çekmektedir. Muhalefatın önemli bir bölümünü oluşturan kumaş, havlu, peşkir, seccade gibi tekstilin ve eşyaların bir kısmının, Acem, Selanik, Şam, Bursa, Sakız, Hint, Mardin, işi olduğu anlaşılmış ve yine bu eşyaların yapımında çuka, aba, alaca, atlas, germsud, sandal gibi kumaşların kullanıldığı gözlenmiştir. Mutfak malzemelerine bakıldığında ise her hanede bulunması gereken eşyaları görüyoruz fakat çoğunun gümüşten daha az bir kısmının bakırdan imal edildiğine bakılırsa bu da kalite olarak niteliğini orta düzey bir aileninkinden farklı kılmaktadır. Bir yandan da kahve tüketim alışkanlığı bulunduğu anlaşılan fincanlar, kahve ibriği ve kahve tepsisi mevcutken diğer yandan dönemin yaşam şartlarından olsa gerek çatal ve bıçak²⁷ bu listede yer almamaktadır. Kur'ân-ı kerim dışında sahip olduğu sadece bir kitap olması da başta okur-yazar olmadığını düşündürürken yine muhalefatında bulunan divit ve mukavva rulo kağıtlara sahip olması okur yazar olduğu izlenimi vermektedir. Bu durumda çok kitabının olmaması okumak için zamanının ya da ilgisinin olmamasıyla açıklanabilir. Defterde paşanın alacakları ya da borçlarına ilişkin kayıt bulunmaması alacak-verecek ilişkisine girmediğinin göstergesidir. Askerî sınıf mensubu bir paşanın hayvanlarının çeşit olarak sadece deve, katır ve beygirden oluşması normal bir durumken atının olmaması oldukça dikkat çekicidir. Özellikle askeri görevlerde bulunmuş bir paşanın yanında, çok özel cins atlarının olması beklenirdi. Defterde sekiz köle ve on cariyesinin de kayıtlı olması sadece dönemin mevki ve makam sahibi kişilerinin gücünün bir göstergesi değil günümüz için sosyal ve kültürel tarihimize katkıda bulunacak materyallerdir. Aslında bu açıdan bakıldığında belgede bahsi geçen tüm eşya ve malzemeler benzer katkıda bulunacak özelliktedir.

Elbetteki Şahin Mustafa Paşa'ya ait muhalefat defterinde, değerlendirilemeyen eşya ve malzemeler de vardır. Fakat defter, tam metin olarak transkribe edilip, araştırmacıların istifadesi için ek olarak son kısımda sunulmuştur.

Mustafa Paşa'nın muhalefatı hakkında yapmaya çalıştığımız inceleme ile 17. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış orta derecede bir vezirin ve aynı zamanda Mora gibi önemli bir bölgede seraskerlik görevi yapmış olan bir paşanın sahip olduğu servetinin, dönemin sosyal, kültürel ve hatta iktisadi boyutuna ışık tutabilecek özellikte olduğu görülmektedir. Yine bu veriler bize, dönemin Osmanlı Devleti'nde, diğer üst düzey devlet görevlilerinin de ne gibi bir servete sahip olabilecekleriyle ilgili ipuçları vermektedir.

Kaynakça

Osmanlı Arşivleri

Cevdet Dahiliye (C.DH)

188 – 9358. H.09.08.1099

Araştırma Eserleri

Abdurrahman Vefik, Tekâlif Kavâidi, İstanbul, Dersaadet, 1328.

Akyılmaz, S. G. (2008). “Osmanlı Devletinde Yönetici Sınıf Açısından Müsadere Uygulaması”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 12 (1): 389-420.

Barkan, Ö.L. (1966). “Edirne Askerî Kassamı'na Ait Tereke Defterleri (1545-1659)”, Belgeler, III (5-6): 1-6.

Bozkurt, F. (2013). “Osmanlı Dönemi Tereke Defterleri ve Tereke Çalışmaları”, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, 11 (22): s. 193-229.

Dağlı, B. (2007). “Kelime kazanımı üzerinde bir araştırma: Kıyafet ve kumaş adları örneği”, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul.

Defterdar Sarı Mehmed Paşa, Zübde-i Vekayiat, haz. Abdülkadir Özcan, Ankara, TTK Yayınları, 1995.

Gök, İ. (2014). “Atatürk Kitaplığı M.C. O.71 Numaralı 909-933/1503-1527 Tarihli İn'âmât Defteri”, (Transkripsiyon-Değerlendirme), Yayımlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul.

²⁷ Listede bir adet bıçak kayıtlıdır.

- Gürsoy, Ş. (2015). "XVII. Yüzyılın Sonlarında Afyonkarahisâr'da Eşkıyalık Hareketleri", [Online] Mevcut: <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423867399.pdf>, [Erişim tarihi: 20.10.2019].
- İnalçık, H. (1953-1954). "15. Asır Türkiye İktisadî ve İctimai Tarihi Kaynakları", İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, XV (1-4): 51-75.
- İsâzâde, İsâzâde Târîhi (Metin ve Tahlil), haz.: Ziya Yılmaz, İstanbul, 1996.
- Karaçay Türkal, N. (2012). "Silabdar Fındıklılı Mehmed Ağa, Zeyl-i Fezleke (1065-22 Ca.1106 / 1654-7 Şubat 1695)", Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Öğuz, G. (2013). "Bir Osmanlı kentinde taşınır ve taşınmaz mal varlığına dayalı servet analizi: Edirne örneği", Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı, Ankara.
- Öğuz, G. (2017). Daltaban Mustafa Paşa'nın Hayatına Dair İzler: Tereke Kaydından Hareketle, Türk Tarihine Dair Yazılar Kerkük Çok Irak Değil Prof. Dr. Eşref Buharalı'ya Armağan, ed. Alpaslan Demir, Tuba Kalkan ve Eralp Erdoğan, (C. II, ss. 409-423). İstanbul: Gece Kitaplığı.
- Öğuz, G. (2017). "Tereke Kaydından Hareketle Bir Osmanlı Vezirinin 18. Yüzyıl Başlarındaki Yaşam Tarzı: Amcazâde Hüseyin Paşa", Millî Folklor, sayı: 88, s. 91-100.
- Öğün, T. (1999). Osmanlı Devletinde Müsadere Uygulamaları, Osmanlı, (C. VI, s.371-384), Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Özcan, T. (2005). Muhallefat, DİA, (C. 30, s. 406-407), İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Özdeğer, H., 1463-1640 Yılları Bursa Şehri Tereke Defterleri, İstanbul 1988.
- Öztürk T. (2008). "Trabzon Valisi Vezir Abdurrahman Paşa'nın Muhallefatı (1728-1730)", The Journal of Turkish Cultural Studies, s. 9-50.
- Öztürk T. (2016). "18. yüzyıl ortalarında Trabzon'daki Erzincanlıların terekeleri", Uluslararası Erzincan Sempozyumu, Erzincan, Turkey, 28 Eylül-1 Ekim 2016, cilt: 1, s. 345-355.
- Öztürk T. (2016). Trabzon Valisi Üçüncüoğlu Ömer Paşa'nın (1739-1742) Kitap Kültürü. Osmanlı Sosyal ve Ekonomik Tarihi Prof. Dr. Yılmaz Kurt Armağanı (C. 2, ss. 212-235). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Öztürk T. (2018). 18. Yüzyılda Manisalı Bir Asilzade: Selendili-Zade İbrahim Efendi. Geçmişten Günümüze Manisa, (ss. 279-294)Manisa: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Yayınları.
- Öztürk, S., Askerî Kassama Ait Onyedinci Asır İstanbul Tereke Defterleri (Sosyo-Ekonomik Tahlil), İstanbul Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları, 1995.
- Râşid Mehmed Efendi-Çelebizâde İsmail Âsım Efendi, Târîh-i Râşid ve Zeyli, haz.: Abdülkadir Özcan vd. İstanbul, Klasik Yayınları, 2013.
- Sabev, O. (2013). "Osmanlı toplumsal tarihi için değerli kaynak teşkil eden tereke ve muhallefat kayıtları". Osmanlı Coğrafyası Kültürel Arşiv Mirasının Yönetimi ve Tapu Arşivlerinin Rolü Uluslararası Kongresi, İstanbul, Turkey, (21-23 Kasım 2012) Bildiriler, I, s. 259- 272.
- Telci, C. (2007). "Osmanlı Devletinde 18.Yüzyılda Muhallefat ve Müsadere Süreci", Tarih İncelemeleri Dergisi, XXII (2): 145-166.

Sözlükler

- Ayverdi, İlhan. Misallı Büyük Türkçe Sözlük, İstanbul, Kubbealtı Neşriyat, 2010.
- Danişmend, İsmail Hami. İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, cilt: 3, İstanbul, Türkiye Yayınevi, 1961.
- Devellioğlu, Ferit. Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Ankara 1993.
- Pakalın, Mehmet Zeki. Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, cilt: II, İstanbul, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1983.
- Parlatır, İsmail. Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Ankara 2006.
- Yeni Tarama Sözlüğü, düzenleyen, Cem Dilçin, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1983.
- [Online] Mevcut: Kubbealtılugatı<<http://www.lugatim.com/>>, [Erişim tarihi: 12.09.2019].
- [Online] Mevcut: "Tahir Ul Mevlevi Mesnevi Serhi 6.
<https://archive.org/stream/TahirUIMevleviMesneviSerhi6/Tahir-ul%20Mevlevi%20-%20Mesnevi%20serhi%20-%20%206_djvu.txt>, [Erişim tarihi:14.09.2019].

Ekler:

Tablo I

Satır Numarası	Cinsi	Adet	Satır Numarası	Cinsi	Adet
1.1.	Şer'î Şerif	(Cild) 1	14.3.	Şamî cedid şak-bend	1
1.2.	Târîhi Peçevî	(Cild) 1	14.4.	Münakkaş dülbend örtüsü	3
1.3.	Orta Acem kalıçesi	7	14.5.	Sırmalıca berber peşkiri	2
1.4.	Orta Uşak kalıçesi	1	14.6.	Boyama	7
1.5.	Yan Acem kalıçesi	2	14.7.	Diğer Sanduk İçinde	
1.6.	Orta Selanik kiçesi	3	15.1.	Uçkur	2
2.1.	Müsta'mel Acem kiçesi	13	15.2.	Kutni boğça	1
2.2.	Köhne krta Acem kalıçesi	1	15.3.	Dibâ boğça	8
2.3.	Elvan atlas zirh kaftânı	31	15.4.	Kılabdânlı boğça	1
2.4.	Köhne sof serhaddî	1	15.5.	Atlas münakkaş boğça	1
2.5.	Müsta'mel beyaz çuka seccâde	1	15.6.	Hurda incülü yelpaze	1
2.6.	Sof seccâde	1	15.7.	Diğer sanduk içinde	
3.1.	Köhne şal kürdegi	3	16.1.	Alaca kutni köhne boğça	1
3.2.	Müsta'mel şal kürk kabı	5	16.2.	Sandal kapama	4
3.3.	Müsta'mel elvân sof ferâce	10	16.3.	Germesûd kapama	4
3.4.	Köhne kumaş boğça	3	16.4.	Beyaz sâde	3
3.5.	Kırmızı çuka ... kerrake	2	16.5.	Köhne sırmalıca çanta	1
3.6.	Yeşil çuka kerrake	1	16.6.	Hindî devât	1
4.1.	Köhne sırmalı zenzûş	1	16.7.	Sedefkârî sagır çekmece	1
4.2.	Müsta'mel kırmızı kutni sırmalı zenzûş	1	17.1.	Diğer Sanduk İçinde	
4.3.	Al çuka sırmalı köhne zenzûş	1	17.2.	Alaca kutni köhne boğça	1
4.4.	Köhne beyaz Şam şak-bend M	1	17.3.	Mükemmel hamam rahtı	1
4.5.	Sırmalı köhne abâyî	1	17.4.	Sirenk tob	4
4.6.	Köhne yapuk	1	17.5.	Sade kadife tob	2
5.1.	Köhne elvân zerdûz alay kaftânı	3	17.6.	Kahve makremesi	11
5.2.	Yeşil çuka kablü beyaz tilki kürkü	1	17.7.	Köhne ysduk	15
5.3.	Elvân hâre kaftân	6	18.1.	Minder	30
5.4.	Müsta'mel yan cezâyir kalıçesi M	6	18.2.	Keman	7
5.5.	Kırmızı Cezâyir ihramı	8	18.3.	Tırkeş oku	4
5.6.	Kırmızı çuka mak'ad	7	18.4.	Yutar oku	21
6.1.	Kırmızı kara kumaş mak'ad	14	18.5.	Sagır ayna	1
6.2.	Kırmızı çuka yağmurluk	5	18.6.	Zerdûz tâkıyye	2
6.3.	Kırmızı ... çuka pâresi	7	18.7.	Sım leğen ma'a ibrik	2
6.4.	Müsta'mel sarı tiftik kese	4	18.8.	Müsta'mel bosna leğen ma'a ibrik	2
6.5.	Kırmızı keçe börk	18	19.1.	Bosna buhurdânı ma'a gülabdân	1
6.6.	Kebir endâm aynası	1	19.2.	Bosnakârî tas	1
7.1.	Sım kabaralı yancık	(Çift) 8	19.3.	Bosna döşek buhurdânı	1
7.2.	Sanduk içinde olan emtiadır		19.4.	Sım fincan dipliği	9
7.3.	Köhne suzeni mak'ad	2	19.5.	Sım kahve tepsisi	2
7.4.	Yapma mum ...	1	19.6.	Arûsek sagır devât M	1
7.5.	Cedir Şamî Direk	1	20.1.	Sagır fağfûrî yeni ma'den tabak	9
7.6.	Al Mardin perdesi	1	20.2.	Sagır fağfûrî yeni ma'den leğen ma'a ibrik	1
7.7.	Müsta'mel hatâyî perde	1	20.3.	Beçkârî bardak	1
8.1.	Yemenî yasaduk yüzi	3	20.4.	Yeni ma'den fağfûrî kâse M	4
8.2.	Kırmızı telli çiçekli kadife tob	2	20.5.	Fağfûrî sagır tabak	1
8.3.	Sirenk tob	1	20.6.	Sarı hoşab kâsesi	1

8.4.	Bursa yasdığı	3	21.1.	Fağfûrî yekmerdî M	1
8.5.	Münakkaş yemek sofrası	5	21.2.	Sîm billûr sağır çekmece	1
8.6.	Münakkaş boğça	2	21.3.	Tüfenk	1
8.7.	Yemek makremesi	10	21.4.	Nühâs musluk	2
9.1.	Hamam gömleği	1	21.5.	Gügüm	1
9.2.	Sağır hilti seccâde	1	21.6.	Sağır ve kebîr kahve ibriği	5
9.3.	Minah sîm harîr raht reşmesizdir	1	21.7.	Nühâs fenâr	1
9.4.	Diğer Sanduk İçinde		22.1.	Sağır nühâs tas	10
9.5.	Alaca kutni boğça	1	22.2.	Leğen	1
9.6.	Elvân atlas kaftân	5	22.3.	Sahan	14
9.7.	Elvân kama	4	22.4.	Sağır ve kebîr sahan kapağı	45
10.1.	Beyaz kutni kaftân	1	22.5.	Sağır bosna taşı ma'a kapak	1
10.2.	Diğer Sanduk İçinde		22.6.	Nühâs kavonos	4
10.3.	Kılabdânlıca yüz yasdığı	2	23.1.	Kebîr tahra kapağı	4
10.4.	Münakkaş duvar yasdığı	3	23.2.	Tahra ma'a kapak	1
10.5.	Alaca kutni boğça	4	23.3.	Tâbe	4
10.6.	Gömlük	9	23.4.	Demür iskemle	2
10.7.	Don	3	23.5.	Şamdan	1
10.8.	Uçkur	5	23.6.	Nühâs hamam kazganı	1
11.1.	Sîm rikâb	1	23.7.	Kaşları simlice köhne eğer	1
11.2.	Sîm gaddâre	1	24.1.	Zırh M	32
11.3.	Yeşim kabzalı gaddâre	2	24.2.	Kolçak M	31
11.4.	Gergerân kabzalı altun kılıç M	1	24.3.	Zırh eldivân	13
11.5.	Dülbent örtüsü	5	24.4.	Sîrenk M	31
11.6.	Sakızı şal	1	25.1.	Merhûm-ı Müşârun-ileyhin hânesinde olan Gulâmlardır	
11.7.	Flemenkkârî yorgan yüzi	1	26.1.	Tavâşi Arab Nâm-ı Anber	(Re's) 1
11.8.	Münakkaş berber peşkiri	1	26.2.	Be-nâm-ı Mustafa Gürci	(Re's) 1
12.1.	Münakkaş sofa	3	26.3.	Be-nâm-ı İvaz Urus	(Re's) 1
12.2.	Sırmalıca boğça	1	26.4.	Be-nâm-ı Hasan Urus	(Re's) 1
12.3.	Köhne pencere perdesi	1	26.5.	Be-nâm-ı Ahmed Nemçe	(Re's) 1
12.4.	Köhne bursa yasdığı	42	27.1.	Be-nâm-ı İbrahim	(Re's) 1
12.5.	Diğer Sanduk İçinde		27.2.	Be-nâm-ı Murtaza	(Re's) 1
12.6.	Kutni alaca boğça	2	27.3.	Be-nâm-ı Yusuf	(Re's) 1
12.7.	Müsta'mel hatâyî kapama	3	28.1.	Cariyeler	
13.1.	Yeşil hatâyî kapama	1	29.1.	Be-nâm-ı Nazfer Urus	(Re's) 1
13.2.	Sandal anterî	1	29.2.	Be-nâm-ı A'îşe Urus	(Re's) 1
13.3.	Müsta'mel elvân dibâ kaftân	5	29.3.	Be-nâm-ı Bâd-ı Sâbâ Urus	(Re's) 1
13.4.	Müsta'mel sandal tob	1	29.4.	Be-nâm-ı Latîf Urus	(Re's) 1
13.5.	Müsta'mel sandal anterî	1	29.5.	Be-nâm-ı Kadriye Gürci	(Re's) 1
13.6.	Mardin perdesi	2	30.1.	Be-nâm-ı Ümmühan Gürci	(Re's) 1
13.7.	Suzenî mak'ad	1	30.2.	Be-nâm-ı Meryem Urus	(Re's) 1
14.1.	Şamî harîr kesme	2	30.3.	Be-nâm-ı Neslihan Nemçe	(Re's) 1
14.2.	Şamî som direk	1			

Cevdet Dahiliye (C.DH) 188 – 9358. H.09.08.1099, 1. varak transkripsiyonu.

Tablo II

Defter oldur ki Erzurum valisi olup teveccüh ü revâne oldukda Kalecik Kasabası'na tâbî Şemseddin nâm karyeye nüzul eyledikde bi-emri'llâhi Te'âlâ merhûm olan vezir-i rûşen Şahin Mustafa Paşa hazretlerinin muhallefatı ve çarpa makûlesi ve devâbı kedhudâsı olan Mehmed Ağa ve hazinedârî Hüseyin Beğ ve kapucular kethudâsı İbrahim Beğ ve mirâhurî Ali Beğ avdet idüp medîne-i İznikmid'e dâhil oldukda makarr-ı taraf-ı saltanat-ı aliyeden fermânü'l-vâcibü'l-ittibâ'la vezir-i müşârun-ileyhin cümle eşyâsın ahz u kabza me'mûr olan dergâh-ı âli kapucubaşlarından iftihârü'l-emâcîd ve'l-ekârim Bayram Ağa gelüp bermûceb-i fermân-ı âli bu iddî'ayla üzerine varup huzur-ı müsliminde mübâşir-i merkûm-ı mevâcehelerinde mevcûd olan eşyâsın ve hayvânâtın tahrîr ve vech-i âti üzere zikr olunur. Fî'l-yevm fi Şevvalü'l-mükerrremü't-tis'a ve tis'in ve elf.

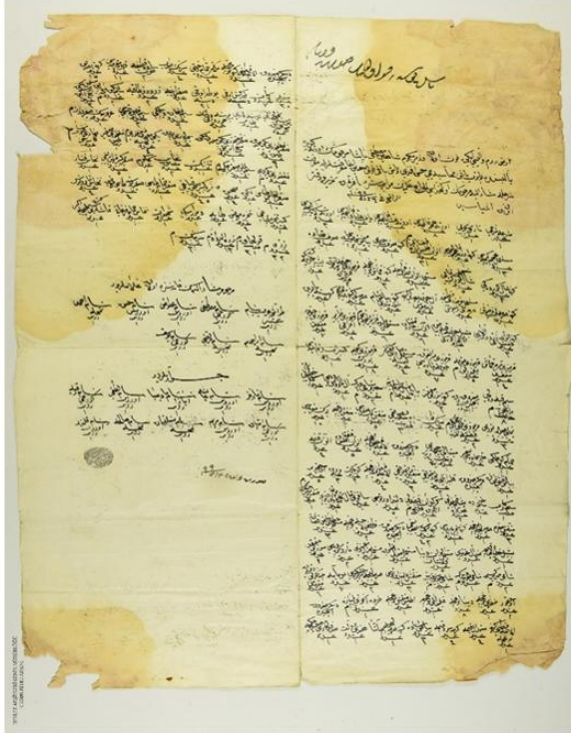
Satır Numarası	Cinsi	Adet	Satır Numarası	Cinsi	Adet
1.1.	Kelâmu'llâh-ı şerîf bâ-hatt-ı Süleyman Efendi	1	12.5.	Kaşmir şal	1

1.2.	Diğer Kelâmu'llâh-ı şerîf bâ-hatt-ı Yusuf Efendi	1	12.6.	Sof sâde	1
1.3.	Diğer Kelâmu'llâh-ı şerîf bâ-hatt-ı Yakub Efendi	1	12.7.	Çavuş kuşakları	3
1.4.	Diğer Kelâmu'llâh-ı şerîf	2	12.8.	Sim cevşen	2
1.5.	Yeşil çuka sarı semmûr kürk	1	13.1.	Sedefkârî devât	1
1.6.	Diğer kontoş semmûr sarı kürk	1	13.2.	Bakır yedek kalkanı	7
2.1.	Diğer kahverengi sarı semmur kürk	1	13.3.	Çuka sırmalı zer-püş	1
2.2.	Diğer kızılciğ sarı semmûr kürk	1	13.4.	Şamî direk cedîd	3
2.3.	Yeşil atlas semmûr divân kürk	1	13.5.	Diğer Şamî direk	3
2.4.	Sof ferâce kakum kürk	1	13.6.	... kalkan	5
2.5.	Diğer sof kakum kürk	1	13.7.	yedek örtüsü	3
2.6.	Diğer kakum kürk	1	14.1.	Cezayir sancak	1
3.1.	Diğer ferâce kakum kürk	1	14.2.	Bayrak	2
3.2.	Diğer sof kakum kürk	1	14.3.	Şatır tepesi	3
3.3.	Nimten şal kürk	1	14.4.	Kadife eğer müstağmel	3
3.4.	Beyâz sof ferâce	1	14.5.	Yük perdesi kapu perdesi	1
3.5.	Diğer kırmızı sof ferâce	1	14.6.	Ocak perdesi	2
3.6.	Sof kürk	1	14.7.	Tuğ ve sim ...	2
4.1.	Sim yük rahtı ma'a reşme	7	15.1.	Bakır bayrak topları	5
4.2.	Sim şatır kuşa[ğ]ı ma'a hançer	5	15.2.	Yedek sâde tuğ	1
4.3.	Sim üzenği	3	15.3.	İki kenarlı gömlek	11
4.4.	Diğer sim ... üzenği	1	15.4.	Münakkaş uçkur	3
4.5.	Diğer sâde şatır kuşağı	1	15.5.	Şerbet makremesi	13
4.6.	Sim çalar sa'at	1	15.6.	Boyama şerbet makremesi	6
5.1.	Diğer pirinç sa'at	1	15.7.	Diğer sade makreme	3
5.2.	Diğer piş-tahta sa'at	1	15.8.	Fincan sim topuz	1
5.3.	Sim buhûrdân ve gülabdân	1	16.1.	Sim kahve tepsi	1
5.4.	Diğer sim buhûrdân ve gülabdân	1	16.2.	Hırdavât sim dirhem	2
5.5.	Diğer ... buhûrdânı	1	16.3.	Kalib gürüş	917
5.6.	Sim gaddâre	5	16.4.	Kırk altun	3
6.1.	Sim şatır kemerler ile gaddâresi	9	16.5.	Anber dirhem	80
6.2.	Kadife yasdık perdesi	10	16.6.	Üd dirhem	3
6.3.	Diğer sade koyu yasdık perdesi	5	16.7.	Piştahta	1
6.4.	Sim sancak ve Kelâmu'llah	1	16.8.	Kuka bornozu	1
6.5.	Peşkir-i Mardin	1	17.1.	Fa'fûrî kâse	7
6.6.	Diğer beyaz peşkir	3	17.2.	Şerbet kâsesi	13
7.1.	Sim matara	1	17.3.	Tabak	12
7.2.	Çuka sırmalı seccâde	1	17.4.	Kahve ibrîği	3
7.3.	Yemenî sof	2	17.5.	Tâbe	1
7.4.	Dibâ sof	1	17.6.	Kefgîr kebce	11
7.5.	Münakkaş sof	6	17.7.	Kemik hoşab kaşığı	23
7.6.	Yemenî boğça	1	17.8.	Diğer hûr kaşığı	17
8.1.	Yüz yasdığı	2	18.1.	... leğen ibrîği	3
8.2.	Sandal münakkaş yorgan	2	18.2.	Yemek taslar	8
8.3.	Münakkaş çarşab	3	18.3.	Şamdân kebîr	1
8.4.	İhram-ı Sakız	1	18.4.	Fener kebîr	1
8.5.	Dülbend örtüsü	1	18.5.	Setr vasat	5
8.6.	Fes	13	18.6.	Üsküf	1
8.7.	Kılabdân direk sancağı	3	18.7.	Sedefkârî tüfek	2
9.1.	Çuka seccâde	2	18.8.	Diğer tüfek kebîr mükemmel	10
9.2.	Mukavva rulo	1	18.9.	Rahtvân	7
9.3.	Sim tas	1	19.1.	Keköhne oba	1
9.4.	Tırkeş tahta	8	19.2.	Münakkaş iki direkli çerçe	2
9.5.	Beyaz kaşmir şal	1	19.3.	Köhne çadır	1
9.6.	Kalemkârî mak'ad	1	19.4.	Sükker kapaklı sahan	12
9.7.	Kumaş taraklı mak'ad	2	19.5.	Diğer sükker sahan	9
10.1.	Çuka mak'ad	7	19.6.	Tabha kebîr	3
10.2.	Sırmalı okluk	3	19.7.	Tabha vasat	1

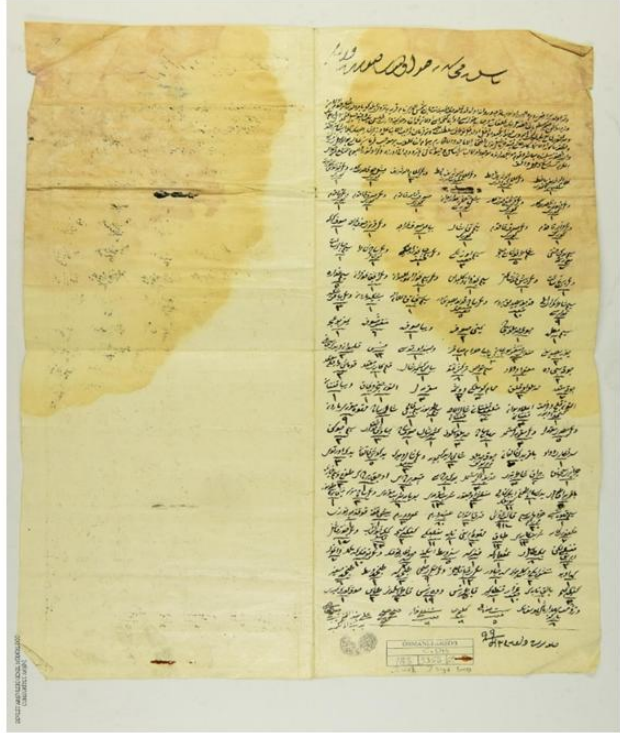
Erzurum Valisi Şahin Mustafa Paşa'nın Muhallefatı

10.3.	Hamam gömleği	3	19.8.	Tabha sağır	2
10.4.	Döşeme	2	20.1.	Kefgîr kâse	8
10.5.	Makremeler	3	20.2.	Balık tâbesi	2
10.6.	Altun hançer ve bıçak	1+1	20.3.	Gırâr	10
10.7.	Dibâ kaftân	1	20.4.	Kantar kebir	1
11.1.	Altun kılıç zer-beft kethudâ-yı mezbûr	1	20.5.	Katır re's	50
11.2.	A'lâ divân Kaftânı	3	20.6.	Deve re's	19
11.3.	Hil'at Kaftânı	3	20.7.	Katır iskemlesi	2
11.4.	Şal alaca Kaftân	1	20.8.	Tas	2
11.5.	Şim topuz	1	20.9.	Çuka kürk kisesi	1
11.6.	Şim kamçı	1	21.1.	Der-zimmet-i Mühürdârbaşı Yusuf Beğ bargir	8
11.7.	Şal sâde	1	21.2.	Set sanduğu	5
11.8.	Mukavva makremeler Mardin	9	21.3.	Kilim	8
12.1.	Diğer Mısırlı makremeler	5	21.4.	Meşinli gırâr	8
12.2.	Diğer makremeler müsta'mel	3	21.5.	Sah sah sah	
12.3.	Seccâde sâde	1	21.6.	Alâ hâzâ tertîb-i Salih el-Kadı bi-medine-i İznikmid.	
12.4.	Sırmalı üsküf	3			

Cevdet Dahiliye (C.DH) 188 – 9358. H.09.08.1099, 2. varak transkripsiyonu.

Cevdet Dahiliye (C.DH) 188 – 9358. H.09.08.1099, 1. Varak.

Cevdet Dahiliye (C.DH) 188 – 9358. H.09.08.1099, 2. varak

Cevdet Dahiliye (C.DH) 188 – 9358. H.09.08.1099, 3. varak